

VI. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.982.32

Гулкевич З. Т.,
канд. юрид. наук, доцент кафедри
кримінального процесу і криміналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка

ПРО ПОНЯТТЯ І ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ГАБІТОСКОПІЇ — КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ВЧЕННЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ

У статті розглянуто поняття габітоскопії з позицій її приналежності до одного із самостійних криміналістичних вчень (окремої криміналістичної теорії). Виокремлено певні проблеми наукового і практичного плану, що існують у цьому вченні та проаналізовані відповідні шляхи їх вирішення. Наведено новітні види особливих прикмет зовнішності людини, та визначено їх значення для кримінального провадження. Запропоновано окремі вдосконалення, які сприятимуть швидкому та ефективному виявленню та розслідуванню злочинів, а також дидактиці криміналістики як навчальної дисципліни.

Ключові слова: зовнішність особи, ідентифікаційні ознаки зовнішності, фоторобот, метод словесного портрета, габітоскопія, габітологія.

В статье рассмотрено понятие габитоскопии с позиции ее принадлежности к одному из самостоятельных криминалистических учений (отдельной криминалистической теории). Обозначено некоторые проблемы научного и практического плана, которые имеются в этом учении и проанализированы соответствующие пути их разрешения. Указано новые виды особых примет внешности человека и

определено их значение для уголовного производства. Предложено отдельные усовершенствования, содействующие быстрому и эффективному выявлению и расследованию преступлений, а также дидактике криминалистики как учебной дисциплины.

Ключевые слова: внешность лица, идентификационные признаки внешности, фоторобот, метод словесного портрета, габитоскопия, габитология.

The article considers the notion “gabitoscopia” in view of its attribute to one of an independent doctrine (a separate criminalistic theory). Some scientific and practical problems existing in the doctrine are defined and applicable ways of their decisions are analyzed. The latest types of specific features of person’s appearance are given and their significance for the criminal proceeding are determined. Special improvements resulting in quick and effective discovery and investigation of crimes are proposed which are important for the criminalistic didactics as a teaching discipline as well.

Keywords: person’s appearance, identification features of person’s appearance, fotorobot, method of sketch, gabitoscopia, gabitologia.

Постановка мети. Відомо, що у сучасному світі рівень злочинності дедалі зростає. Із розвитком новітніх технологій шляхи вчинення кримінальних правопорушень теж значно розширюються. Спостерігається також поява нових способів корекції зовнішності людини, маскування обличчя під час вчинення злочинів і т. і., що часто допомагає особі уникнути подальшої ідентифікації.

Аналіз дослідження даної проблеми. Аналіз наукової літератури з криміналістики, а саме одного з її розділів, присвяченого механізму дослідження зовнішності людини у судочинних цілях відомому під різними назвами, як от: «криміналістична габітологія» (за М.С. Салтевським); «габітоскопія» (за Г.Л. Грановським), «криміналістичне вчення про прикмети людини» (за Ю.О. Пересункіним), «ідентифікація

людини за ознаками зовнішності» (за І.Ф. Пантелєєвим), «судова габітологія» (за Ф.П. Согою), «дослідження зовнішньої будови об'єкта» (за І. Кертісом) тощо [1, с. 235 та ін.], дає підстави стверджувати про існування на сьогоднішній день значної кількості методів такого дослідження. Серед їх розробників, крім вже наведених, виправдано розглядати Р.С. Белкіна, В.В. Бірюкова, С.А. Буданова, В.Г. Булгакова, В.І. Бурика, І.Ф. Вініченко, І.В. Гору, Г.М. Гетьмана, Л.М. Головченка, В.С. Житнікова, І.В. Жолновича, В.В. Загорулько, О.М. Зініна, Ю.П. Дубягіна, Є.П. Іщенко, В.Я. Колдіна, О.В. Колдіна, К.В. Калюгу, Г.О. Кухарєва, С.П. Лапту, Ю.М. Матвєєва, Н.В. Морозову, М.М. Овсянникову, Т.А. Пазинича, В.Ф. Пилипчука, І.М. Подволоцького, Р.А. Рейсса, О.О. Соколову, В.О. Снеткова, А.О. Топоркова, Д.Ф. Флорю, П.П. Цветкова, Н.Л. Щегольову, М.П. Яблокова, О.М. Яремко та ін. У той же час вони (методи) все ще потребують всебічного дослідження та вдосконалення.

Погодьмось, значення габітоскопії (саме цю назву вважаємо найприйнятнішою) у слідчій і судовій практиці повинно постійно зростати – пропорційно зростанню запровадження нових технічних засобів, методик та комп'ютерних приладів. Унаслідок цього результати габітоскопічних досліджень повинні використовуватись у матеріалах кримінальних проваджень як важливі докази.

Відтак **метою статті** є аналіз обумовлених викликами сьогодення методологічних і прикладних питань дискурсу габітоскопії (її назви, змісту, предмета, об'єктів, методів, процедур тощо), а також формулювання власного бачення виокремлених проблем.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб поняття «габітоскопія» (лат. «habitus» – зовнішність та «skopeo» – спостереження, розглядання) відповідало своїй сутності, необхідно у його формулюванні відобразити головні його елементи, принаймні: предмет вчення (окремої теорії), сенс якого утворюють певні закономірності об'єктивної дійсності, що вивчаються криміналістикою в цілому; об'єкт (об'єкти) вчення, себто ті явища, речі, процеси, зв'язки і стосунки, тобто та

частина предметної сфери, в якій проявляються об'єктивні закономірності, що вивчаються цією теорією; метод вчення, т.б. система пізнавальних прийомів і способів, використовуваних як для побудови самої теорії, так і для застосування у практиці пізнання її предметної сфери.

Відтак вважаємо, що криміналістична габітоскопія – це криміналістичне вчення (і одночасно – метод), утворені системою наукових положень про криміналістично значущі закономірності та взаємозв'язки ідентифікації, діагностування й класифікації ознак, властивостей зовнішності людини як об'єкта цього вчення (методу) і розроблені на їх основі рекомендації застосування прийомів, способів та засобів збирання, розподілу, впорядкування доказової або орієнтуючої (пошукової) інформації (її носіїв) про зовнішність особи, оцінку отриманого результату, а також його використання у виявленні, розслідуванні, попередженні злочину та його судовому розгляді.

Криміналістична ідентифікація, діагностування і класифікація є за суттю тими загальними спеціальними криміналістичними методами пізнання, які власне й формують вже відомі й у більшому усталені окремі криміналістичні теорії (вчення), а саме: криміналістичну ідентифікацію, криміналістичну діагностику і вчення про криміналістичні класифікації [2; 3]. Ці методи, як і вчення, які вони формують, є визначальними, збирально-узагальнюючими для інших окремих теорій (вчень), у тому числі і для габітоскопії.

Ведучи мову про природу цих криміналістичних методів необхідно зазначити, що їх походження ґрунтується на діалектичному методі пізнання і вміщує, крім іншого, арсенал відповідних засобів на вирішення головного їх завдання: для криміналістичної ідентифікації – встановлення наявності або відсутності тотожності (відповідність виокремленого криміналістично значущого матеріального об'єкта самому собі згідно тих слідів, які він утворює); для криміналістичного діагностування – встановлення природи або стану об'єкта, що має певний зв'язок з подією розслідуваного (досліджуваного в суді) злочину; для криміналістичної класифікації – створення криміналістичних класифікаційних систем (структур) і

впорядкування криміналістично значущих об'єктів, явищ, понять і відомостей (інформації, знань) залежно від їх загальних та окремих ознак, властивостей, станів (інших характеристик).

Усі ці обставини власне і дозволяють уявляти криміналістичну ідентифікацію, діагностування та класифікацію у вигляді певних абстрактних, збиральних, узагальнюючих утворень, що є своєрідними сферами знань, наповненими відповідним змістом, придатним, в тім числі й передусім, для габітоскопії.

Також зазначимо й те, що у навчальній і науковій літературі, як вже було вище частково продемонстровано, поряд із терміном «габітоскопія» найчастіше використовується термін «габітологія». Видається що, виходячи з практичної спрямованості аналізованого нами вчення, термін габітоскопія найбільше відповідає завданню – означати зміст цього вчення як виявлення, аналіз і використання спостережуваних ознак (властивостей) зовнішності людини. У зв'язку з цим, запровадження у це вчення разом із зовнішніми ознаками людини так званих «внутрішніх» (біолого-медичних) її ознак, не відповідає його суті й спрямованості. Тим паче, що ці «внутрішні» ознаки вивчаються іншими науковими дисциплінами, принаймні такими як біологія, судова медицина та психологія й психіатрія.

Нам відомо, що основними напрямками габітоскопії з урахуванням її прикладного характеру як галузі криміналістичної техніки є техніко-криміналістичне забезпечення оперативно-розшукової ідентифікації людини за ознаками її зовнішнього вигляду; ідентифікація людини за ознаками її зовнішності в процесі здійснення слідчих (розшукових) дій; судово-експертна діагностика і ідентифікація людини за ознакам її зовнішнього вигляду.

Специфікою оперативно-розшукової ідентифікації людини за ознаками її зовнішнього вигляду є попередній, орієнтуючий характер такої ідентифікації. Її результати вимагають підтвердження в умовах процесуальної діяльності. Не вдаючись до тактичних особливостей цього виду ідентифікації, необхідно зазначити що вона використовує техніко-криміналістичні засоби

оперативно-розшукового встановлення особи, призначені, у тому числі, для актуалізації уявного образу розшукуваної особи.

Традиційно використовуваний вже більше 100 років метод словесного портрета, як відомо запропонований А. Бертильоном, потребує вдосконалення його інформаційного забезпечення. Розроблена система опису ознак зовнішності людини була орієнтована на застосування під час реєстрації людини європеїдного антропологічного типу. У сучасних умовах правоохоронної діяльності необхідно адаптувати цю систему до ситуацій опису осіб монголоїдного і негроїдного антропологічних типів.

На протязі останніх 50 років інформація, необхідна для оперативно-розшукового встановлення особи збиралася і реалізовувалася, як всім нам відомо, передусім за допомогою такого засобу як фоторобот. Адже завдяки саме такому носію інформації про зовнішній вигляд людини було за можливе перетворювати винятково вербальну інформацію у візуальну. Відтак, цей вид інформації, ставши матеріалізацією уявного образу, суб'єктивного за своєю природою, обґрунтовано отримав назву «суб'єктивний портрет».

Проте тут є певна складність: природа фоторобота пов'язана з проблемою забезпечення достовірності відображуваної у ньому інформації. Адже практика виготовлення і використання фотороботів засвідчила, що вищезначена властивість фоторобота є неунікно-суб'єктивною, оскільки закономірно залежить від того, хто його виготовляє і якими користуються технічними засобами для цієї мети.

У низці країн існує спеціальність судового художника або художника-криміналіста і досить серйозна система підготовки до неї. Була успішна спроба зі створення системи навчання цієї спеціальності і в колишньому СРСР (на базі Харківського художньо-промислового училища). Нині ж в нашій державі у правоохоронних органах немає чіткого уявлення про те, кому має бути доручено роботу із виготовлення фотороботів.

Сучасні програмні засоби якщо не повністю зняли, то суттєво локалізували проблему технічного забезпечення у роботі над такими портретами розшукуваних осіб, яка була актуальна в

70-і роки ХХ ст. Однак достовірність фоторобота залежить від системи знань з оцінки уявного образу – основи такого виду зображень, навичок роботи з очевидцями і професіоналізму того, хто складає фоторобот. Ці питання не піддаються вивченню тими, кому доручається ця робота. Ними, як відомо, можуть бути співробітники експертно-криміналістичної служби, інформаційних підрозділів органів внутрішніх справ, служби безпеки тощо. І у зв'язку з цим ефективність фотороботів невисока. Хоча багатолітня практика засвідчила, що їх достовірність може бути доволі надійною для забезпечення розшуку з використанням цього засобу встановлення особи.

Наступна складність. Пред'явлення особи для впізнання як слідча (розшукова) дія в криміналістиці головно забезпечується тактичними рекомендаціями її проведення. У той же час залишається без належної уваги проблема оцінки достовірності інформації про зовнішній вигляд пізнаваної особи на етапі попереднього допиту під час підготовки до цієї процесуальної дії.

Звичайно у науковій літературі є відповідні рекомендації стосовно актуалізації мисленого образу на цій стадії слідчої дії. Зокрема, участь спеціаліста-криміналіста і застосування відповідних засобів сприяння очевидцю в актуалізації уявного образу і допомоги слідчому в підготовці пред'явлення особи для впізнання. Разом з тим майже не застосовуються можливості використання цифрових технологій із підбору варіантів зображень так званих статистів під час пред'явлення для впізнання за фотозображеннями.

Аналіз слідчої (судової) практики, зокрема експертних висновків, засвідчив, що вирішення питання про тотожність багато в чому залежить і від зразків для порівняльного дослідження осіб, які підлягають ідентифікації. Це пов'язано з тим, що нині об'єктами дослідження є кадри відеозапису, отриманого за допомогою камер зовнішнього спостереження, де людина зафіксована в різних ракурсах і положеннях голови. Надані як зразки для порівняльного дослідження фотознімки за типом сигналетичних не дозволяють здійснювати повноцінну реалізацію можливостей судово-портретної експертизи.

Експерти приходять у кращому разі до вірогідного висновку про тотожність. Проблема може вирішуватися, якщо отримання зображень як зразків для порівняльного дослідження доручається експертам, які прийняли до провадження експертизу.

Під час проведення судової портретної експертизи рекомендується застосовувати програмні засоби для роботи зі зображеннями. Ці засоби орієнтовані на використання так званих константних або антропометричних точок на зображенні обличчя людини. Зазвичай на експертизу поступають фотознімки, отримані з допомогою цифрової апаратури, що не завжди забезпечує якісне відтворення зовнішнього вигляду фотографованої особи. У таких випадках місцезнаходження константних точок визначається умовно, що ставить під сумнів результати використання відповідного програмного засобу для вирішення питання про тотожність.

Ще однією проблемою, що виникає під час проведення судових портретних експертиз, є дослідження так званих перетворених зображень. Початкове (вихідне) зображення якої-небудь особи змінюється за допомогою програмних засобів для комерційних і тому подібних завдань, але зі збереженням пізнаваності цієї особи. У цій ситуації перед експертом необхідно ставити запитання не про тотожність зображених на фотографії чи відеозаписі осіб, а про впізнаваність особи, початкове зображення якої послужило оригіналом для отримання нового зображення.

Ще одним завданням, що вимагає методичного забезпечення, є аналіз ознак функціональних елементів зовнішності (хода, жестикуляція та ін.) за відеозображеннями. Як відомо у криміналістичній літературі система цих ознак розроблена доволі повно. Однак вони призначені передусім і головню для побудови словесного портрета. Хоча, як на нас, використання ознак функціональних елементів зовнішності людини цілком можливе і для її опису в протоколі допиту як підготовчій дії для пред'явлення для впізнання, і як доповнення під час самого ототожнення за ознаками будови елементів зовнішності особи в ході пред'явлення її для впізнання.

Експертна практика стикається з необхідністю аналізу кадрів відеозапису, де обличчя людини приховане маскою або головним убором. У той же час спостерігаються деякі ознаки функціональних елементів зовнішності в динаміці. Порівняння їх з відповідними ознаками особи, яку перевіряють, не має ідентифікаційного характеру, оскільки відсутні відомості про ідентифікаційну значущість таких ознак. У відповідності з цим, спроби експертів включати ці ознаки в перелік тих, які утворюють індивідуалізуючу сукупність, не можуть вважатися обґрунтованими. У зв'язку з цим потрібною є відповідна методична робота не стосовно підбору адекватних прийомів аналізу ознак функціональних елементів особи, а стосовно з'ясування їх ідентифікаційної значущості. Тільки після її проведення можна говорити про підготовку відповідної експертної методики.

І на завершення про ще одну комплексну проблемність у криміналістичній габітоскопії.

Загальновідомим є факт, що зовнішність кожної людини індивідуальна. Саме сукупність особливих, неповторних ознак особи відіграють головну роль під час криміналістичного дослідження зовнішності особи у вирішенні відповідних завдань кримінального провадження. Ці ознаки можна встановити та детально описати. Криміналістичну цінність для встановлення особи мають лише ті ознаки, що дозволяють вирізнити людину з-поміж інших, віднести її до окремої групи тощо. Такими ознаками вважають колір волосся, очей, расу особи, її зріст, комплекцію, форму носа, підборіддя, голови, чола, розмір взуття і т.д.

Особливо цінними (оскільки наявність саме їх дозволяє звести коло підозрюваних до мінімуму та значно полегшити пошук особи) вважаються ознаки, що індивідуалізують людину, є єдиними та неповторними в своєму роді. Це, насамперед, татуювання, наявність атипових родимих плям, нестандартного пірсингу, волосся, що пофарбоване у непересічний колір і т.п.

На сьогодні все більше людей прагне виділитися з-поміж інших шляхом зміни своєї зовнішності [4, с. 134]. Одним із таких шляхів є нанесення на шкіру татуювання. Попри

стереотипне сприйняття татуювання як негативного чинника, малюнок, що виконаний якісно та руками майстра, може сприйматися як прикраса тіла, урізноманітнення зовнішності з метою її покращення.

Наявність у підозрюваної особи татуювання дозволяє звести кримінально релевантне коло всього до однієї людини. Це можливо лише тоді, коли малюнок виконано за індивідуальним ескізом, він є неповторним, і можливість існування такого малюнка в іншій особі виключена. Проте сучасна молодь часто обирає ескізи для татуювання з Інтернет - мережі, що ускладнює пошук особи лише за цією ознакою та розширює коло підозрюваних [5, с. 383].

Татуювання, як відомо, – це один із проявів екзогенних пігментацій шкіри людини (зафарбованих з'єднань (пігментів) у тканинах шкіри, що виникають внаслідок проникнення до них зовні фарбників у вигляді рідких, твердих або газоподібних речовин і мають певне забарвлення і форму). Вони утворюються шляхом внесення до тканин шкіри за допомогою голки або системи голок (кліше) різних фарбників [6, с. 103].

Тому, у ході розслідування злочинів, правоохоронні органи повинні звертати увагу на таку особливу прикмету як тату і приділяти їй значної уваги. Адже, якщо правильно використати інформацію, яка у певний спосіб характеризує особу, то це може допомогти у правильному підборі тактики спілкування з підозрюваними, також можна зрозуміти їхній психологічний стан та за допомогою цього спрогнозувати їх майбутню поведінку у якійсь певній ситуації.

Окрім цього виокремлюють і таке прикрашання тіла як татуаж, що являє собою корекцію форми брів, губ, очей за допомогою кольору, яка дозволяє зробити бажаний контур. Саме ж травмування шкіри поряд з цим зводиться до нуля [7].

За допомогою введення фарби під шкіру (татуажу) люди, переважно жінки, коригують свої риси обличчя: змінюють форму брів, губ, роблять виразнішими очі. За допомогою татуажу маскують проблемні ділянки шкіри (операційні рубці, пігментні плями, родимки, розтяжки після вагітності у жінок), а

також «забиваються» винятково кримінальні татуювання [8, с. 72].

Ще одним способом надати своїй зовнішності особливих ознак – шрамування (спеціальне нанесення розрізів шкіри заданої форми і розміру, в результаті загоювання яких утворюються рубці у вигляді малюнка або візерунка; для досягнення максимального ефекту в рани можуть втиратися спеціальні хімічні реактиви, зола або рослинні препарати, які значно затримують процес регенерації шкіри, внаслідок чого утворюються більш контрастні рубці).

Цей вид особливих прикмет зовнішності людини – доволі рідкісне явище, оскільки майстрів шрамування кількісно не багато. Крім художності такі «спеціалісти» повинні володіти і основними знаннями хірургії. Передусім, згадаймо про звичайні шрами, які зроблені природнім шляхом. Вони також можуть бути примітною ознакою зовнішності і сприяти в ототожненні особи під час кримінального провадження.

Є сенс згадати ще одну «сучасну» особливу прикмету зовнішності – пірсинг, що являє собою проколюванням певної частини тіла, та з подальшим встановленням у місце проколу певної прикраси. Це так звані проколювання шкіри на вухах, губах, бровах, проколювання язика та на інших частинах тіла.

Можна погодитись, що за допомогою таких особливих прикмет зовнішності, тобто пірсингу, полегшується робота правоохоронних органів з приводу ідентифікації особи. Однак, цей вид є досить поширеним (його називають традиційним [9]), тому це не зводить коло підозрюваних до однієї особи. Але на сьогодні існує у певній мірі і дещо рідкісний вид пірсингу – так званий «екстремальний (нетрадиційний) пірсинг». Цей вид має значно більшу цінність для криміналістичної ідентифікації, через свою унікальність. Прикладом цього можна назвати доволі нестандартний та екзотичний вид пірсингу, так званий брейн-пірсинг (полягає в тому, що в черепі людини роблять кілька отворів, в які надалі вставляються кільця або шипи. Це також проколювання перенісся, м'яких тканин черепа, імплантація металевих пластин під шкіру і т.д.).

Зазначимо й те, що найпоширенішим видом пірсингу є проколювання шкіри на вухах. Так, це прикрашання є доволі популярним і тому воно не несе великої криміналістичної цінності. Проте, якщо у вусі наявна велика кількість прикрас або наявні проколи у нестандартних місцях, то це є важливою ознакою зовнішності людини, що закономірно допоможе виокремити її від інших осіб.

Спеціаліст-психолог, вивчаючи малюнок на тілі людини (тату, шрамування чи таврування), прикраси пірсингу тощо може скласти не лише психологічний портрет його власника, засвідчити наявність у нього вад і відхилень психіки, особливостей соціальної спрямованості, а й розповісти про певні риси майстра, який наносив малюнок. Спеціаліст у галузі мистецтва, історії, мовознавства може допомогти у розкритті змісту «закодованих» символів на тілі людини [8, с. 75].

Відтак доречно зазначити, що всі вище розглянуті прикмети зовнішності людини, потрібно детально досліджувати слідчим під час розслідувань злочинів, оскільки ці ознаки (татування, пірсинг, шрамування і таврування) є досить помітними прикметами зовнішності особи. Саме на такі прикмети більшість людей звертає увагу, а тому вони добре закарбовуються у пам'яті людини, які є очевидцями злочину. Тобто, вони суттєво здатні допомогти у розслідуванні злочинів, а саме у визначенні тактики спілкування з особами під час допиту, у розшуці та різноваріантному впізнанні особи тощо.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, констатуємо, що габітоскопія як криміналістичне вчення про зовнішній вигляд людини потребує подальшого опрацювання цілої низки утворюючих його і обумовлених потребами сьогодення наукових проблем (розпочинаючи із методологічної (власне назви вчення) і завершуючи практичними напрямками: адаптувати відповідно нашого географічно – континентального розташування «словесний портрет»; забезпечити достовірність «фоторобота», удосконаливши процедуру та фаховість його виготовлення; детально вивчити та проаналізувати новітні прикмети зовнішності особи, передусім ті, що зроблені штучним шляхом. Адже сучасні прикраси тіла (татування, татуаж, пірсинг,

шрамування та інші) значно допомагають ідентифікувати особу, оскільки вони роблять людину неповторною та особливою. Тож було б доречно, як би сучасна криміналістика, враховувала та детально вивчала сучасні способи змін у зовнішності, та почала розробляти новітні засоби відтворення зовнішності людини у судочинних цілях. Крім цього вважаємо за необхідне: зорієнтувати працівників правоохоронних органів на вивчення новітніх особливих прикмет зовнішності та їхніх ознак для подальшого полегшення роботи під час кримінального провадження; у навчальній літературі з криміналістики більш широко розкривати поняття та значення новітніх особливих прикмет зовнішності людини.

Література:

1. Когутич І.І. Криміналістика: Курс лекцій / І.І.Когутич. – Київ: Атіка, 2007. – 888 с.
2. Дубровин С.В. Терминология, понятийный аппарат и другие характеристики криминалистической идентификации и криминалистической диагностики: монография / С.В. Дубровин. – М.: МИГУ, 2005. – 195 с.
3. Сущность и научно-практическое значение (характеристики) криминалистического классифицирования: учебное пособие / С.В. Дубровин, И.С. Дубровин, А.С. Егиазарян, А.А. Карева А.А. – М.: МИГУ, 2011. – 146 с.
4. Маланчук П.М. Особливі прикмети зовнішності людини: їх значення для розслідування злочину / П.М. Маланчук // Правові горизонти / Legal horizons, 2016. – С. 133-136 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
5. Яремко О.М. Криміналістичний аспект особливостей дослідження зовнішності людини для ідентифікації злочинця / О.М. Яремко // Порівняльно-аналітичне право № 1, 2016. – С. 381-383. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pap.in.ua/1_2016/114.pdf.
6. Гель А.П. Криміналістичний аспект дослідження особи засудженого до позбавлення волі: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09 / А.П. Гель // Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – 237 с.
7. Татуаж [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://emed.org.ua/kosmetologija/340-tatuazh>.
8. Пазинич Т.А. Ознаки зовнішності людини: їх особливості та значення для вирішення окремих завдань розслідування /

Т.А. Пазинич // Криміналістичний вісник. – № 2 (16), 2011. – С. 71-76. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scholar.google.com.ua/citations?user>.

9. Все про пірсинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.esc.lviv.ua/pirsinglk>.

УДК 343.98

Когутич І. І.,
д-р юрид. наук, професор кафедри
кримінального процесу і криміналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка

**ТАКТИКА У КРИМІНАЛІСТИЦІ ТА ОКРЕМІ ЇЇ
ПРЕДМЕТНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ СУПЕРЕЧНОСТІ**
[Частина I]

Проаналізовано окремі проблемні предметно-методологічні питання стосовно: предмета Криміналістичної тактики; назви розділу, дефініції «Тактика»; співвідношення понять «слідча» і «криміналістична» тактика; системи Криміналістичної тактики та структури її складових; поняття, змісту і видів засобів Криміналістичної тактики, а також їх психологічних, етичних і кримінальних процесуальних основ; підготовки (організації та планування) розслідування й судового розгляду, її місця в системі Тактики, зокрема, і Криміналістиці, взагалі; обґрунтованості та доцільності охоплення структурою Криміналістичної тактики вчення про криміналістичну версію та ін.

Ключові слова: Криміналістична тактика, слідча тактика, система Криміналістичної тактики, засоби Криміналістичної тактики, підготовка (організація та планування) розслідування й судового розгляду, криміналістична версія.